

Agnieszka Zatorska

Uniwersytet Łódzki

<https://orcid.org/0000-0002-2767-8888>

Nowoczesność w leksyce – obecność w słowniku przejawem normalizacji *Słownik nowszego słownictwa słoweńskiego z 2012 roku*

Streszczenie. Celem artykułu jest prezentacja rzeczowników należących do nowszego słownictwa słoweńskiego (600 jednostek) określających ludzi (w większości *nomina agentis*, *nomina attributiva*). Materiał słoweński skonfrontowano z polskim, w tym z danymi leksykograficznymi, a przeprowadzona analiza wykazała różnice między materiałem z obu języków. Polskie słowniki nie notują odpowiedników takich słoweńskich leksemów, jak: *adrenalinec*, *agresivec*, *barbika*, *čokolik*, *predzakonec*, *prestižnež*, *piarovka*, *piknikar*, *savnar*. W materiale słoweńskim dostrzeżono kondensację treści i potencjał słowotwórczy oraz dążenie do normalizacji i standaryzacji słownictwa przez umieszczenie w słowniku.

Słowa kluczowe: język słoweński, język polski, nowe słownictwo, rzeczownik, zapożyczenie, semantyka, słowotwórstwo, leksykologia, leksykografia

Wraz z dynamicznymi przemianami cywilizacyjnymi, kulturowymi wynikającymi z rozwoju technologii, zmianami środowiska naturalnego zmienia się mowa, a procesy te postępują w sposób spektakularny w obszarze słownictwa – płaszczyzny języka, która poprzez swoją semantykę odzwierciedla zmiany w świecie, w rzeczywistości pozajęzykowej¹. Niniejsze opracowanie zainspirowała hipoteza o umiejscowieniu nowego słownictwa lub leksyki nie nowej, lecz podlegającej procesowi neosemantyzacji, w słownikach jako przejawie normalizacji i standaryzacji leksykalnego zasobu

¹ „Ostatnie stulecie to w dziejach Polski czas znaczących przemian o charakterze kulturowym, społecznym, politycznym i ekonomicznym. Te wielowątkowe i złożone przeobrażenia stanowią asumpt do zintensyfikowanych badań nad słownictwem jako tym obszarem, który na zmiany reaguje najszybciej” (Rejter 2018: 166). Ten cytat dotyczy języka polskiego, ale z powodzeniem można odnieść go do innych języków słowiańskich.

danego języka². Punkt wyjścia dla dalszych rozważań stanowi *Słownik nowszego słownictwa słoweńskiego* (słń. *Slovar novejšega besedja slovenskega jezika*, dalej także jako SNB), wydany w Słowenii w 2012 r. Zawartość tego słownika dokumentuje nowe słownictwo zbierane przed dekadą, a inwentarz ten można uznać za próbę reprezentatywną dla ukazania tendencji wzbogacania słownictwa we współczesnym języku słowiańskim. SNB uzupełnia poprzednie dzieła leksykograficzne obejmujące współczesny język słoweński, czyli *Slovar slovenskega knjižnega jezika* – SSKJ, którego ostatni tom ukazał się w tak ważnym dla Słowenii roku ogłoszenia jej niepodległości, czyli 1991, oraz SSKJ2 z 2014 r., stanowiący zmodyfikowaną, uzupełnioną wersję poprzedniego słownika. Autorzy SNB dane do hasel uzyskali m.in. z korpusu *Nova beseda*, dalej też NB (Bizjak Končar 2012: 9). SNB, czyli słownik zawierający „nowsze”, nowoczesne słownictwo, jest przedmiotem zainteresowania językoznawców, w tym leksykografów i leksykologów (Bizjak Končar 2012; Štumberger 2015). O wpływach obcojęzycznych w języku słoweńskim na materiale z SNB pisał B. Kern (Kern 2016), czasownikom z SNB, w dużej mierze obcego pochodzenia, przyjrzała się A. Zatorska, uwzględniając wybrane problemy semantyczne i słowotwórcze (Zatorska 2016), a M. Wtorkowska pisała m.in. o dziedzinach i typie nowego słownictwa zawartego w SNB (Wtorkowska 2014).

Tytułowa teza niniejszego opracowania wsparta jest przez trzy segmenty tematyczne. Po pierwsze, przyjrano się semantyce badanych jednostek leksykalnych, wyróżniono dziedziny, których dotyczą, i dokonano klasyfikacji materiału. Po drugie, przeprowadzono konfrontację materiału słoweńskiego z danymi z języka polskiego, w tym z danymi leksykograficznymi. W materiale słoweńskim dostrzeżono kondensację treści i potencjał słowotwórczy oraz dążenie do normalizacji i standaryzacji słownictwa przez umieszczenie w słowniku. Można sądzić, że między obydwojema językami występuje tutaj różnica. Po trzecie, przywołano mechanizmy językowe obserwowane w badanym materiale. Ramy tekstu pozwalają jedynie wskazać na wybrane trendy słownictwa ujmowanego w SNB.

Ustalenia metodologiczne

Analizą objęto 600 leksemów rzeczownikowych, będących osobnymi hasłami w SNB (rzeczowniki stanowią w tym słowniku 64% (Kern 2016: 44)), określających ludzi, klasy osób, głównie nazwy wykonawców czynności oraz nosicieli cech. Są to często wyrazy określane jako potoczne z kwalifikatorem słń. *pog. pogovorno* ‘potocznie’. Znaczna część badanego materiału to internacjonalizmy (Waszakowa 2005), w tym w różnym stopniu adaptowane do języka słoweńskiego anglicyzmy. Badane leksemy sklasyfikowano ze względu na kryterium treści, por. Tabele 1-5. Przy konfrontacji z językiem polskim

² Normalizacja wskazana została przez Irenę Bajerową jako jedna z pierwszoplanowych tendencji języka ogólnego (Bajerowa 2000: 9-14). Na wpływ techniki, rozwoju cywilizacyjnego jako siły napędowej sprzyjającej normalizacji polszczyzny na przykładzie rozwoju drukarstwa w XVI w. w Polsce również zwróciła uwagę Irena Bajerowa (1980).

sprawdzano, uwzględniając własne wyczucie językowe badacza, czy treść reprezentowana przez leksem słoweński znajduje realizację w polszczyźnie w postaci leksemu o podobnej zawartości treściowej, często podobnego pod względem formalnym. Jeżeli tak, to poszukiwano danej jednostki w *Wielkim słowniku języka polskiego* z 2007 r. pod redakcją P. Żmigrodzkiego (dalej jako WSJP). Ta część badania pozwoliła zobaczyć, iż między obydwooma badanymi językami istnieje różnica w zakresie włączania nowego słownictwa do dzieł leksykograficznych. Jednostki polskie konfrontowano pomocniczo (przy braku poświadczenia w WSJP) również z innymi źródłami, jak *Inny słownik języka polskiego* pod redakcją M. Bańki z 2014 r. (dalej też jako ISJP), *Uniwersalny słownik języka polskiego* PWN pod redakcją S. Dubisza (dalej też jako USJP) (2003), a także z monografią K. Waszakowej o przejawach internacjonalizacji w słowotwórstwie (Waszakowa 2005 – dalej też W), a nawet z publikacją J. Bralczyka przedstawiającego hasła słownikowe w formie mini felietonów, pt. *Nowe słowa* (Bralczyk 2007). Wyodrębniono dwa zbiory. Jeden stanowią jednostki języka słoweńskiego, które z różnych przyczyn (językowych lub kulturowych) nie mają polskich ekwiwalentów w postaci rzeczowników, a ich znaczenie oddaje w języku polskim eksplikacja frazowa. Drugi to zestaw jednostek podobnych, często analogicznych w obu językach, który to zbiór rozpada się na dwie podklasy. Jedną stanowią formacje potencjalne, często używane, zasłyszane w polszczyźnie, lecz nienotowane w branych pod uwagę słownikach. Druga podklasa zawiera jednostki polskie odpowiadające leksemom słoweńskim, które podlegają normalizacji i standaryzacji poprzez umieszczenie w słownikach języka polskiego.

Omówienie wyników badania

1. Nowsze słownictwo z SNB sklasyfikowane semantycznie w konfrontacji z polskim materiałem leksykograficznym

W celu przedstawienia kręgów znaczeniowych badanego słownictwa podzielono je na kilka kategorii³. Klasyfikację tę wraz z porównaniem z danymi z języka polskiego, z polskich słowników ujęto w postaci tabel. Znaczenie danego leksemu przedstawiono w trzeciej kolumnie tabeli w postaci parafrazy bądź fragmentu definicji słownikowej. Kolumna czwarta zawiera polski wyraz, rzeczownik odpowiadający treścią leksemu słoweńskiemu, a ostatnia kolumna ukazuje obecność lub jej brak w WSJP. Gdy słowo istnieje, a brak go w WSJP, odniesiono się również do innych źródeł, np. ISJP czy USJP.

Jako pierwszą kategorię znaczeniową wyróżniono nazwy ludzi ze względu na ich właściwości, cechy psychiczne, fizyczne i/lub sposób zachowania, postępowanie, a także atrakcyjność fizyczną, por. Tabela 1.

³ Przyjęte kategorie nie spełniają ścisłych warunków stawianych zbiorom rozłącznym, stanowią raczej ilustrację kręgów semantycznych badanych rzeczowników nazywających klasy osób.

Tabela 1. Nazwy osób⁴ wyróżnione ze względu na wiek, pozycję społeczną, cechy psychiczne i fizyczne, choroby, atrakcyjność fizyczną i sposób zachowania

NR	SNB	ZNACZENIE	J. POLSKI	SŁ. POL.
1.	<i>abrahamec</i>	mężczyzna 50-letni	brak	brak
2.	<i>abrahamka</i>	kobieta 50-letnia	brak	brak
3.	<i>agresivec</i>	osoba agresywna	brak	brak
4.	<i>barbika</i>	kobieta o urodzie lalki Barbie	brak	brak
5.	<i>depresivec</i>	osoba w depresji	brak	brak
6.	<i>depresivnež</i>	osoba w depresji	brak	brak
7.	<i>elitist</i>	przedstawiciel elity	brak	brak
8.	<i>elitnež</i>	przedstawiciel elity	brak	brak
9.	<i>elitnik</i>	przedstawiciel elity	brak	brak
10.	<i>foteljaš</i>	osoba o wysokiej pozycji społecznej	brak	brak
11.	<i>hrbteničar</i>	osoba mająca problemy z kręgosłupem, „kręgosłupowiec”	brak	brak
12.	<i>neplačnik</i>	osoba nie płacząca, unikająca płacności	brak	brak
13.	<i>neuporabnik</i>	osoba nie będąca użytkownikiem	brak	brak
14.	<i>nevolivec</i>	osoba nie głosząca	brak	brak
15.	<i>nomadka</i>	kobieta często podróżująca i zmieniająca kraj pobytu	brak	brak
16.	<i>novorojenčica</i>	noworodek płci żeńskiej	brak	brak
17.	<i>perfekcionista</i>	osoba ze skłonnością do perfekcjonizmu	<i>perfekcionista</i>	WSJP
18.	<i>perla</i>	osoba wyjątkowa, ceniona	<i>perla</i>	WSJP
19.	<i>predzakonec</i>	osoba przed ślubem, przygotowująca się do ślubu	brak	brak
20.	<i>prestižnež</i>	osoba ciesząca się prestiżem	brak	brak
21.	<i>prestižnik</i>	osoba ciesząca się prestiżem	brak	brak
22.	<i>protijunak</i>	postać negatywna w dziele artystycznym	brak, por. <i>antybohater</i>	<i>antybohater</i> , brak w WSJP
23.	<i>radodajka</i>	kobieta dostępna seksualnie	brak	brak
24.	<i>sadjejedec</i>	frutarianin	brak, por. <i>frutarianin</i>	brak
25.	<i>samovšečnež</i>	osoba podobająca się sama sobie	brak	brak
26.	<i>skorumpiranec</i>	osoba skorumpowana	brak	brak
27.	<i>slavnež</i>	osoba sławna	brak	brak
28.	<i>smetiščar</i>	mieszkaniec śmietnika, wysypiska śmieci	brak	brak
29.	<i>užitkar</i>	osoba czerpiąca satysfakcję z czegoś	brak	brak
30.	<i>ziheraš</i>	osoba ostrożna, nie ryzykująca, przewidywalna	<i>ostrožniak</i> , <i>ostrožniš</i>	brak

Źródło: opracowanie własne

W tej subklasie obserwujemy efekt apelatywizacji imienia biblijnego *Abraham*, które w języku słoweńskim oznacza osobę w dojrzałym, starszym wieku, por. słń. *abrahamec* ‘mężczyzna, który skończył 50 lat’, *abrahamka* i *abrahamovka* ‘kobieta,

⁴ Autor opracowania zdaje sobie sprawę z możliwych wątpliwości wobec użycia określeń *osoba* dla nazw osób płci męskiej i *kobieta* dla nazw osób płci żeńskiej w podanej klasyfikacji. Użycie w eksplikującej parafrazie rzeczownika *kobieta* podkreśla, że jest to nazwa żeńska, zwykle derywowana od wcześniej funkcjonującej nazwy męskiej. Fakultatywnie użyto w definicji z komponentem *osoba* skrótu ż. dla wyjaśnienia semantyki nazwy odnoszącej się do osoby płci żeńskiej, por. *vnašalka* w tabeli 2. Podane w tabelach eksplikacje mają charakter pomocniczy, nie są to w żadnym stopniu definicje spełniające rygory definicji słownikowych.

która skończyła 50 lat'. W polskim systemie i słownikach brak analogicznych konstrukcji na określenie pięćdziesięciolatek. Nie można również utworzyć w polszczyźnie nazwy paralelnej do poświadczonej w SNB nazwy nosiciela cechy lub określenia agresywnego sposobu postępowania, por. sł. *agresivec*. Do klasy nosicieli cech zaliczam także: *perfekcionista*, por. pol. *perfekcjonista* WSJP, w obu językach ten rzeczownik występuje i zapisano go w słownikach. Pozycja społeczna zobrażowana przez słoweńskie *elitist*, *elitnež*, *elitnik* nie znajduje odzwierciedlenia w analogicznych rzeczownikach polskich. Słoweński *smetiščar* definiowany jest jako człowiek żyjący na śmietniku, wysypisku, czyli jest derywatem od *smetišče* 'śmietnik', potencjalny polski derywat **śmietnikarz* nie jest notowany. Kogoś, czyj styl życia nacechowany jest radością, przyjemnością z tego, czego doświadcza, określa wyraz *užitkar*; w j. polskim w takim znaczeniu funkcjonuje leksem *hedonista* WO, jednak jego zakres i nacechowanie aksjologiczne różni się od rozpatrywanej jednostki słoweńskiej. Potrzeba nazwania wyglądu zewnętrznego bywa podstawą utworzenia nowej jednostki leksykalnej, por. np. sł. *barbika* derywowana od pożyczki *Barbie*, por. ang. *Barbie*. Polszczyzna zna to zapożyczenie, szczególnie w związku wyrazowym *lalka Barbie*, por. hasło *lalka* ISJP; samego wyrazu brak w WSJP. Leksem *Barbie* opisuje kobietę o określonym typie urody. Jerzy Bralczyk w hasle *Barbie* podaje eksplikację: „Dziewczyna o figurze i urodzie modnej, ale lalkowatej [...]. Imię lalki dobrze się nadawało na określenie tego, czego lalka była uosobieniem: plastikowej urody oraz braku skomplikowanej umysłowości i osobowości” (Bralczyk 2007: 17). W Tabeli 1 przedstawiono wybrane nomina określające styl życia, postawy życiowe, w tym dążenie do prestiżu, por. *prestižnež*, *slavnež*. Wyrazy te oraz *ziheraš* nie mają w języku polskim odpowiedników o podobnej semantyce i strukturze formalnej. Słoweńcy sami siebie określają mianem *ziheraš* 'człowiek, który nie ryzykuje, jest przewidywalny', np. *Slovenci smo hudi ziheraši – samo da imamo hišo in stalno zaposlitev* NB ('My Słoweńcy strasznie cenimy sobie pewność, przewidywalność, wystarczy, że mamy dom i stałą pracę').

Tabela 2. Nazwy osób – wykonawców zawodów, funkcji i innych czynności, w tym związanych z edukacją, pracą i wykonywanych w celach zarobkowych

NR	SNB	ZNACZENIE	J. POLSKI	SŁ. POL.
1.	<i>advokatinja</i>	kobieta adwokat	<i>advokatka</i>	WSJP
2.	<i>alkoholog</i>	specjalista leczący alkoholizm	brak	brak
3.	<i>heker</i>	haker	<i>haker</i> , ang. <i>hacker</i>	WSJP też <i>heker</i>
4.	<i>hostesnik</i>	chłopak hostessa	brak	brak, por. <i>hostessa</i> WSJP
5.	<i>klicatelj</i>	osoba telefonująca	brak	brak
6.	<i>lobist</i>	osoba popierająca	<i>lobbysta</i>	WSJP
7.	<i>majorka</i>	kobieta major	brak	brak
8.	<i>medijec</i>	osoba medialna	brak	brak
9.	<i>mobiuporabnik</i>	osoba będąca użytkownikiem telefonu komórkowego	brak	brak
10.	<i>piarovec</i>	pracownik PR	<i>piarowiec</i>	WSJP brak, W jest
11.	<i>piarovka</i>	pracownica PR	brak	brak
12.	<i>picopek</i>	osoba wypiekająca pizzę	brak, por. <i>pizzerman</i>	brak
13.	<i>pištolar</i>	osoba strzelająca z pistoletu	brak	brak

Tabela 2. (cd.)

NR	SNB	ZNACZENIE	J. POLSKI	SŁ. POL.
14.	<i>pralec</i>	osoba piorąca pieniądze	brak	brak
15.	<i>poptevejec</i>	pracownik telewizji komercyjnej POP TV	brak, por. <i>tevećenowiec</i> od TVN	brak
16.	<i>popzvezda</i>	gwiazda muzyki pop	<i>popgwiazda</i>	WSJP, ISJP i USJP brak, W jest
17.	<i>pornesa</i>	aktorka filmów porno	brak	brak
18.	<i>primarijka</i>	ordynatorka w szpitalu	<i>ordynatorka</i>	brak
19.	<i>prostitut</i>	mężczyzna prostytutka	brak, por. <i>męska prostytutka</i>	brak
20.	<i>psoslovec</i>	specjalista, znawca psów	brak, por. <i>kynolog</i>	brak
21.	<i>psoslovka</i>	specjalistka, znawca psów ż.	brak	brak
22.	<i>radijka</i>	pracownica radia, radiowiec ż.	brak	brak
23.	<i>salamar</i>	wytwórca wędlin	<i>wędliniarz</i>	WSJP
24.	<i>teledelavec</i>	osoba pracująca zdalnie	<i>telepracownik</i>	WSJP
25.	<i>tevejevec</i>	pracownik tv	brak	brak
26.	<i>udbaš</i>	funkcjonariusz byłej tajnej policji jugosłowiańskiej Udbe	brak	brak
27.	<i>varnostnica</i>	kobieta ochroniarz	<i>ochroniarka?</i>	brak
28.	<i>veroučenec</i>	uczeń, uczestnik katechezy	brak	brak
29.	<i>veroukar</i>	uczestnik katechezy	brak	brak
30.	<i>vidžej</i>	video didżej	brak	brak
31.	<i>vnašalec</i>	osoba wpisująca dane	brak	brak
32.	<i>vnašalka</i>	osoba wpisująca dane ż.	brak	brak

Źródło: opracowanie własne

W tej klasie odnajdujemy internacjonalizmy zapożyczone do obu analizowanych języków słowiańskich, wykazujące podobieństwo formalne, por. słń. *heker*, pol. *haker* i *heker*; słń. *popzvezda*, pol. *popgwiazda*. Wiele nowych słowniskich słów denotujących profesje, funkcje i wykonawców czynności nie znajduje jednak odpowiedników rzeczownikowych w polszczyźnie, np. *vnašalec*, *vnašalka*. Czasem nazwa jest potencjalnie możliwa w systemie języka polskiego, jak *ochroniarka*, ale nie potwierdzona ani w użyciu, ani w słownikach (dlatego przy jej zapisie zastosowano pytajnik).

Tabela 3. Nazwy osób uzależnionych

NR	SNB	ZNACZENIE	J. POLSKI	SŁ. POL.
1.	<i>čokoholik</i>	osoba uzależniona od czekolady	brak	brak
2.	<i>deloholik</i>	osoba uzależniona od pracy	<i>pracoholik</i>	WSJP
3.	<i>deloholičarka</i>	osoba uzależniona od pracy ż.	<i>pracoholiczka</i>	WSJP
4.	<i>džanki</i>	por. ang. <i>junkie</i> 'ćpun'	brak	brak
5.	<i>hašišar</i>	osoba uzależniona od haszyszu	brak	brak
6.	<i>narkič</i>	potocznie narkoman	brak, por. <i>ćpun</i>	brak
7.	<i>odvisnež</i>	osoba uzależniona	brak	brak
8.	<i>odvisnica</i>	osoba uzależniona ż.	brak	brak
9.	<i>odvisnik</i>	osoba uzależniona	brak	brak
10.	<i>šopoholik</i>	osoba uzależniona od zakupów	<i>zakupoholik</i> , <i>szopoholik</i>	WSJP

Źródło: opracowanie własne

Język odzwierciedla kondycję współczesnego człowieka, który poprzez tempo życia, skalę oczekiwań doświadcza różnych napięć, zaburzeń i lęków, a remedium na nie bywają różne uzależnienia. W tym zakresie kreatywność językowa znajduje udokumentowanie w słoweńskich danych słownikowych. Nazwy ogólne odnoszące się do osób uzależnionych, jak *odvisnik*, *odvisnež*, *odvisnica* nie mają odpowiedników rzeczownikowych w języku polskim, podobnie brak ekwiwalentów dla słoweńskich jednostek o znaczeniu uszczegółowionym, np. *hašišar*, *marihuanar*, *travar*.

Tabela 4. Nazwy osób o różnych poglądach politycznych, podejmujących akcje polityczne, zwolenników ideologii, członków organizacji i subkultur, wyznawców religii i reprezentantów różnych duchowości

NR	SNB	ZNACZENIE	J. POLSKI	SŁ. POL.
1.	<i>alkaidovec</i>	członek fundamentalistycznej organizacji Al Kaida	brak	brak
2.	<i>amiš</i>	członek protestanckiej grupy wyznaniowej	<i>amisz</i>	USJP jest, ISJP i WSJP brak
3.	<i>antiglobalist</i>	przeciwnik globalizacji	<i>antyglobalista</i>	WSJP jest, też <i>antyglobalistka</i>
4.	<i>eldeesovec</i>	członek partii LDS (Liberalna demokracja Slovenije)	brak	brak
5.	<i>evronavodušene</i>	euroentuzjasta	<i>euroentuzjasta</i>	WSJP
6.	<i>gladovnik</i>	głodujący, uczestnik strajku głodowego	brak	brak
7.	<i>krišnovec</i>	wyznawca Kriszny	<i>krisznowiec</i>	brak
8.	<i>kudovec</i>	członek KUD (Kulturno-umetniško društvo France Prešerna)	brak	brak
9.	<i>naravovarstvenica</i>	osoba dbająca o naturę, ochronę natury i środowiska naturalnego ż.	brak	brak
10.	<i>naravovarstvenik</i>	osoba dbająca o naturę, ochronę natury i środowiska naturalnego	brak	brak
11.	<i>narodnostnik</i>	przedstawiciel mniejszości narodowej w parlamencie	brak	brak
12.	<i>obritoglavec</i>	osoba należąca do subkultury ogolonych głów, „łysoli”	brak	brak
13.	<i>okoljevarstvenica</i>	osoba dbająca o otoczenie, ochronę natury i środowiska naturalnego ż.	brak	brak
14.	<i>okoljevarstvenik</i>	dbający o otoczenie, ochronę natury i środowiska naturalnego	brak	brak
15.	<i>oranžev</i>	członek organizacji oranżystów z Irlandii Północnej	<i>oranżysta</i>	brak
16.	<i>protiglobalist</i>	przeciwnik globalizacji	brak	brak
17.	<i>seksist</i>	lekceważący i uważający za mniej wartościową osobę danej płci, zwykle żeńskiej	<i>seksista</i>	WSJP
18.	<i>skinhead</i>	członek subkultury skinów	<i>skinhead</i> oraz <i>skinhed</i>	WSJP
19.	<i>skin</i>	członek subkultury skinów	<i>skin</i>	WSJP
20.	<i>titoist</i>	zwolennik Tity	brak	brak

Źródło: opracowanie własne

Szeroki zakres znaczeniowy klasy prezentowanej w Tabeli 4 pozwala wyodrębnić tutaj rzeczowniki paralelne pod względem semantycznym i formalnym w obu językach i notowane w słownikach, por. sł. *antiglobalist*, pol. *antyglobalista*;

ślń. *evronavodušenec*, pol. *euroentuzjasta*, ślń. i pol. *skinhead* i *skin*⁵. Funkcjonujące w języku polskim *krisznowiec* i *harekrisznowiec* odpowiedniki ślń. *krišnovec* oraz *harekrišnovec* z SNB nie są poświadczane w polskich wydawnictwach leksykograficznych (WSJP, USJP, ISJP). Szereg wyrazów słoweńskich z klasy wyróżnionej dla Tabeli 4 nie posiada rzeczownikowych ekwiwalentów polskich, np. *gladoovnik*, *okoljevarstvenik*.

Tabela 5. Nazwy osób ze względu na sposób spędzania wolnego czasu, uprawiane sporty, rodzaj słuchanej muzyki

NR	SNB	ZNACZENIE	J. POLSKI	SŁ. POL.
1.	<i>adrenalinec</i>	amator sportów ekstremalnych	brak	brak
2.	<i>andinist</i>	wspinający się w Andach	brak	brak
3.	<i>delfinist</i>	plywający stylem delfin	brak	brak
4.	<i>hiphopar</i>	wykonawca lub amator hip-hopu	<i>hip-hopowiec</i>	brak, por. <i>hip-hop</i> WSJP
5.	<i>grafitar</i>	twórca, wykonawca graffiti	<i>grafciarz</i> , <i>grafficiarz</i>	WSJP
6.	<i>gratitoman</i>	przesadzający z wykonywaniem graffiti	brak	brak
7.	<i>orientacisť</i>	uczestnik biegów na orientację	brak	brak
8.	<i>piknikar</i>	organizator lub uczestnik pikników	brak	brak
9.	<i>savnar</i>	użytkownik sauny	brak	brak
10.	<i>surfer</i>	surfujący na falach lub w internecie	<i>surfer</i>	WSJP
11.	<i>vespar</i>	jeżdżący skutermem marki Vespa	brak	brak
12.	<i>žurer</i>	uczestnik imprez	<i>imprezowicz</i>	WSJP

Źródło: opracowanie własne

W tej klasie mamy trochę przykładów wskazujących na uniwersalność trendów, zachowań, modnych sportów i aktywności, por. ślń. *surfer* i pol. *surfer* (na falach i w internecie), ślń. *žurer* i pol. *imprezowicz*.

Należy nadmienić, że nazwy ludzi z SNB to także leksemy kulturowo, geograficznie i historycznie związane z terenem słoweńskim czy nawet szerzej południowosłowiańskim. Oczywiście jest, że tego typu nazwy nie mają bezpośrednich odpowiedników w materiale polskim. Zaliczam do tego typu jednostek nazwy członków lub zwolenników słoweńskich ugrupowań politycznych, np. *desusovec*, *eldeesovec*, *janševec*, *kučanovec*, czy stowarzyszeń słoweńskich, np. *kudovec*, *rogovec* ‘członek grupy niezależnych twórców spotykających się w byłej fabryce Rog w Lublanie’ lub określenie uczestnika Ruchu Focolari⁶, który po słoweńsku nazywa się *ognjiščar* z synonimem *fokolar*. Z historią i społeczno-polityczną sytuacją obszaru słoweńskiego i południowosłowiańskiego łączą się: *jugonostalgik*, *jugovič* ‘przedstawiciel innych niż Słowacy narodów byłych republik Jugosławii, zwykle obecnie przebywający na terenie Słowenii’, *kforjevec* ‘przedstawiciel sił wojskowych KFOR’, *morisovec* ‘członek formacji obrony MORiS’, *sforjevec* ‘żołnierz sił pokojowych SFOR’, *udbaš* ‘funkcjonariusz jugosłowiańskiej tajnej policji, służby bezpieczeństwa’.

⁵ Dla języka polskiego odnotowano też jako przejaw zabawy słowem w formacjach słowotwórczych od podstaw obcych, angielskich takie leksemy, jak np. *skinol* (Strawińska 2018: 207).

⁶ Nazwę Ruch Focolari podaje na podstawie strony <https://www.focolare.org/polska/wspolnoty-lokalne/> (dostęp 5.03.2020).

nacechowana ekspresywnie nazwa *balkanec*. Badacz dzieła architekta, artysty, autora projektów wielu wyrazistych budowli (nie tylko) w Lublanie, czyli Jože Plečnika, został określony jako *plečnikolog*, *plečnikologinja*, *plečnikoslovec*, *plečnikoslovka*, a *rezianolog* to badacz dialektu rezjańskiego, zaś pracownik popularnej słoweńskiej rozgłośni radiowej Val 202 to *valovec*.

2. Zjawiska językowe udokumentowane w SNB w konfrontacji z polskim materiałem leksykograficznym

Problemem opisu nowego słownictwa wraz z charakterystycznymi dla niego zjawiskami językowymi zajmują się badacze w Słowenii (Vidovič Muha 2000; 2018; Stramljič Breznik 2008; 2013; 2018; Štumberger 2015; 2019, Wtorkowska 2006; 2014; Žele 2004; 2009; 2013) i w Polsce (Waszakowa 2005; Walczak 2003; Małyśka 2013; Rejter 2018; Strawińska 2018)⁷. Przeprowadzona na potrzeby niniejszego artykułu sonda pozwala zaobserwować w nowszym słownictwie słoweńskim (częściowo także w polskim) tendencje słowotwórcze, zmiany znaczeniowe, w tym neosemantyzację, skłonność do skrótu przejawiającą się poprzez kondensację, elipsy i uniwerbizację, ogromną liczbę zapożyczeń, głównie angielskich oraz wpływ języka angielskiego na procesy słowotwórcze (Waszakowa 2005; Stramljič Breznik 2008).

2.1. Mechanizmy słowotwórcze

Przegląd nominów nazywających człowieka w SNB pozwala wyodrębnić szereg procesów semantycznych i morfologicznych zachodzących podczas powstawania tych wyrazów. Szczególnie wyraziste są mechanizmy słowotwórcze. Zaobserwowano formacje afiksalne, w tym sufiksalne. W analizowanym zbiorze obserwujemy sufiksy charakterystyczne dla tworzenia nazw żeńskich od męskich w języku słoweńskim (Vidovič Muha 2018: 408; por. Stopar, Ilc 2019: 335): *-(ar)ka*, np. *anorektičarka*, *golfistka*, *nomadka*; *-esa*, np. *pornesa*; *-ica*, np. *novorojenčica*, *pankerica*; *-inja*, np. *ekologinja*. Nazwy zawodowe żeńskie – derywaty uznane za produktywne (Vidovič-Muha 2018: 408; Stopar, Ilc 2019: 335; Štumberger 2019: 208) – tworzone są przez formanty takie, jak np. *-(ar)ka*, np. *dietetičarka*, *imenoslovka*, *knjigarka*; *-ica*, np. *varnostnica* i *-inja*, np. *geografinja*. Przeprowadzona konfrontacja potwierdza, że mimo iż w polszczyźnie odnotowujemy potencjał słowotwórczy nazw żeńskich to jednocześnie analiza wskazuje na to, że polskie nazwy żeńskie w mniejszym stopniu niż słoweńskie znalazły miejsce w słownikach. Motywacja słowotwórcza łączy nazwę osoby płci męskiej z motywowaną nazwą żeńską. Ten kierunek zmian dokumentują derywaty żeńskie od nazw męskich dla danych zarówno słoweńskich, jak polskich,

⁷ Wymieniam przykładowe opracowania. Spis ten absolutnie nie pretenduje do kompletności w przedstawieniu słoweńskich i polskich publikacji językoznawczych o problemach związanych z nowszą leksyką.

por. na ten temat: „Tvorba poimenovanj ženskega spola iz podstave moškega spola je seveda vedno iz samostalnika, tip [...] dekan – dekan/-ja/-ica/” (Vidovič Muha 2019: 131) – badaczka zwraca uwagę na to, że derywacja ukazuje kolejność wstępowania kobiet na scenę działalności publicznej, zawodowej. Najczęściej najpierw istnieje nazwa męska, od której tworzona jest nazwa żeńska. Materiał słowny poświadcza derywowanie nazw męskich od żeńskich, por. *hostesnik* < *hostessa*, *prostitut* < *prostitutka*. Kwerenda w polskich słownikach nie ujawniła analogicznych formacji dla podanych znaczeń: ‘chłopak *hostessa*’ i ‘męska prostytutka’.

W badanym materiale szeroko poświadczane jest zjawisko uniwerbizacji (słn. *poenobesedenje*), o którym w odniesieniu do języka słoweńskiego już pisano (Wtorkowska 2009; Stramljič Breznik 2018), do polskiego i słoweńskiego porównawczo (Wtorkowska 2011). Omawiane w tej pracy rzeczowniki *agresivec*, *depressivec* służą jako przykłady uniwerbizmów, za takowe uznała je lingwistka z Mariboru. Wymienione leksemy należą do grupy, którą wskazała jako największą klasę rzeczowników poświadczających uniwerbizację, czyli grupę nazw nosicieli cech: „saj je tudi v slovenščini največ poenobesedenk s pomenom nosilca/nosilnika lastnosti” (Stramljič Breznik 2018: 378).

2.2. Zmiany znaczeniowe

Zmiany znaczeniowe manifestujące się w wyekscerpowanym słownictwie opisywano już w językoznawstwie słoweńskim, akcentując procesy poszerzania i zawężania znaczeń (Žele 2004; Štumberger 2015). Za szczególnie wyraziste zjawisko w analizowanym zbiorze wyrazów nowszych należy uznać neosemantyzację i występujące neosemantyzmy, czyli wyrazy, które otrzymują nowe, zmodyfikowane znaczenie (Małyńska 2013). Proces ten opisywany był również w językoznawstwie słoweńskim. Ada Vidovič Muha łączy te zmiany z przemianami o charakterze metaforycznym i leksykalizacjami (Vidovič Muha 2000: 150); o neosemantyzacji językoznawcy słoweńscy wypowiadali się również później, także w odniesieniu do nowszego słownictwa zawartego w SNB (Štumberger 2015: 249). Badany przeze mnie materiał poświadcza różne zmiany znaczeniowe. Przesunięcie znaczenia nastąpiło również w zakresie derywowanych nazw żeńskich, por. *majorka* to w SSKJ⁸ ‘żona majora’ z kwalifikatorem star. (pol. starsze), gdy w SNB to już ‘kobieta major’ – na ten temat, czyli o tranzycji od treści ‘czyjaś żona’ do treści ‘kobieta wykonująca dany zawód, pełniąca jakąś funkcję, piastująca stanowisko’ pisała S. Štumberger w odniesieniu do leksemów *bankirka*, *majorka* i *notarka*: „Analiza SNB je pokazala, da je med temi poimenovanji veliko neosemantemov, pri katerih je prišlo do spremembe pomena ‘zakonska žena’ v ‘žensko, ki opravlja določen poklic ali je nosilka čina’, npr. notarka, bankirka in majorka” (Štumberger 2019: 207–208). Język jako świadectwo zmian w mentalności obrazuje proces laicyzacji społeczeństwa, por. leksem *boter* w SSKJ jeszcze odpowiadający roli chrzestnego,

⁸ <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=majorka> (dostęp 6.03.2020).

w SNB już opatrzony definicją ‘osoba, która pomaga, opiekuje się dzieckiem, wspiera je materialnie’, a zatem neosemantyzm posiada znaczenie pozbawione komponentu związanego z życiem religijnym. Przesunięcie znaczeniowe od chrześnego towarzyszącego dziecku przy sakramencie chrztu do osoby wspierającej dziecko materialnie możemy zakwalifikować jako neosemantyzację, nowe znaczenie wyrazu istniejącego w języku słoweńskim.

2.3. Zapożyczenia

Przechodząc do problemu zapożyczeń warto zacytować B. Kerna, który pisze: „W SNB aż 20 procent słownictwa pochodzi z języka angielskiego” (Kern 2016: 40). W przedmowie do SNB jeden z jego głównych redaktorów M. Snoj napisał: „Razumljivo je, da poimenovanja mnogih novih stvari in reči v današnjem globaliziranem svetu prihajajo iz tujih jezikov, predvsem iz angleščine”⁹ (Snoj 2012: 7). Przejmowanie anglicyzmów i ich funkcjonowanie w językach słowiańskich jest przedmiotem wielu studiów. Pożyczki angielskie w polszczyźnie opisano w sposób syntetyczny m.in. (Dunin-Dudkowska 2013), a ich funkcjonowanie w języku słoweńskim doczekało się również wielu opracowań (Stramlić Breznik 2008; Šabec 2013), wśród których za szczególnie cenną uważam pracę Ireny Stramlić Breznik, dzielącej anglicyzmy na klasy ze względu na stopień przyswojenia do słoweńskiego systemu językowego wyrazów lub ich części i wykorzystującej do klasyfikacji angielskich zapożyczeń pojęcie *rodziny wyrazów*, słń. *besedna družina* (Stramlić Breznik 2008). Bożena Ostromecka-Frączak, podsumowując współczesne tendencje rozwojowe polszczyzny, zauważa: „Nastąpiła internacjonalizacja słownictwa i zalew zapożyczeń z języka angielskiego i amerykańskiego. Można nawet mówić o anglo-manii językowej” (Ostromecka-Frączak 2016: 85). Zebrany materiał poświadcza zapożyczenia, które w obu językach zachowują kształt oryginalny i nie posiadają rodzimych odpowiedników, por. *haker* i *heker* SNB i WSJP (Kern 2016: 43). Za szczególnie istotny uznaję styk problemu zapożyczeń (głównie z języka angielskiego) z potencjałem słotwórczym wyrazów polskich (Waszakowa 2005), jak i słoweńskich (Stramlić Breznik 2008; Wtorkowska 2006; Kern 2016; Zatorska 2016). Interesujące są tutaj zapożyczone do języków słowiańskich elementy formacji słotwórczych, które znajdują odzwierciedlenie w naszym materiale, a ich status jest różny. Zakwalifikowanie tych nazw jako cząstek słotwórczych lub składników złożzeń komplikuje brak ostrych granic między prefiksacją a kompozycją w opisach współczesnych języków słowiańskich (Waszakowa 2005: 51). Ilustracją takiego stanu rzeczy są cząstki obce we współczesnych językach słowiańskich służące do budowy nowych wyrazów w pozycji inicjalnej, por. m.in. *bio-*, *eko-*, *euro-*, *hiper-*, *info-*, *inter-*, *neo-*, *seks-*, *super-*, *tele-*, lub finalnej, por. m.in. *-holik*, *-man* (Waszakowa 2005: 48). Nazwy z tego typu komponentami w obecnej analizie to w pozycji inicjalnej np. słń.

⁹ „Zrozumiałe, że w naszym współczesnym zglobalizowanym świecie nazwy nowych rzeczy i zjawisk napływają z języków obcych, przede wszystkim z języka angielskiego” (tłum. A.Z.).

biokmet, *biokmetovalec*, *ekopridelovalec*, *evrokomisar*, *neokapitalist*, *teledelavec*, por. pol. *eurokomisarz*. Charakterystyczne są formacje z członem obcym w pozycji finalnej wyrazu, utworzone na wzór ang. *workaholic* (Waszakowa 2005: 87), por. sł. *deloholik*, *nakupoholik*, *šopoholik*, pol. *pracoholik*, *szopoholik*, *zakupoholik*. O serii formacji nacechowanych aksjologicznie ujemnie, utworzonych na wzór wyrazu *alkoholik* z częstką *-holik* jak *seksoholik*, *teleholik*, *internetoholik* pisał B. Walczak (Walczak 2003: 89). W słoweńskim opracowaniu zapożyczenia z członem *-holik* opisane są jako kombinacja rodzimych i obcych elementarnych części znaczeniowych, a kwalifikowane są jako formacje hybrydalne, sł. *hibridne tvorjenke* (Stramljič Breznik 2008: 156). Warto podkreślić, że niektórzy badacze posługują się tutaj terminami *prefiksoid*, *afiksoid* na określenie komponentów przejściowych między częstkami rdzennymi a morfemami słowotwórczymi (Waszakowa 2005: 52). Z terminów tych korzysta na przykład A. Źele przy typologii słowotwórczej nowej leksyki w języku słoweńskim (Źele 2013: 504–505). Wśród danych odnotowanych w moim materiale są słowa, które zawierają elementy kwalifikowane przez K. Waszakową w odniesieniu do języka polskiego jako prefiksy obce, por. w materiale z SNB sł. *antiglobalist* i odpowiadający mu pol. *antyglobalista*. Podsumowując, zjawiska łączące problemy słowotwórcze i związane z transferem wyrazów oraz znaczeń między językami, zwłaszcza ogromna liczba anglicyzmów w językach słowiańskich w dobie globalizacji, tworzą tematy aktualne, dynamicznie się zmieniające i opisywane w Polsce i Słowenii z różnych punktów widzenia. Splot tych problemów znalazł również odzwierciedlenie w materiale zaprezentowanym w niniejszym artykule.

Wnioski

Przeprowadzona analiza potwierdziła złożoność zagadnień ujawnianych przy drobiazgowym oglądzie słownikowego inwentarza nazw osób. Spotykają się tu zagadnienia semantyczne, jak przeniesienie znaczeń – neosemantyzacja – oraz ich poszerzanie i zawężanie z kompleksem zagadnień słowotwórczych. Kwestie budowy wyrazów są ściśle powiązane z problemem adaptacji zapożyczeń, stopniem przyswojenia wielkiej liczby anglicyzmów i internacjonalizmów w językach słowiańskich. Problem internacjonalizacji leksyki jako emanacji globalizacji kultury (Walczak 2003; Waszakowa 2005; Ostromecka-Frączak 2016; Rejter 2018; Strawińska 2018) został również udokumentowany przez zbiór wyrazów stanowiących materiałową podstawę opracowania. Formuła artykułu pozwoliła jedynie na zasygnalizowanie, wypunktowanie pewnych zagadnień zasługujących na dalsze poszukiwania. Jednak nawet w tak wrywkowym i szkieletowym zakresie przeprowadzona analiza pozwoliła na wysnucie wniosku o tendencji do kondensacji treści we współczesnym języku słoweńskim i istnieniu możliwości systemu w zakresie syntetycznego ujmowania treści poprzez umieszczenie danej zawartości semantycznej w postaci jednego leksemu, formalizację tej treści na poziomie języka w języku słoweńskim jako jednej jednostki, przy konieczności eksplikowania paralelnej treści przez frazę

w języku polskim przy braku wyrażenia tejże treści przy pomocy jednego leksemu. Drugim wnioskiem, już z zakresu językoznawstwa zewnętrznego, jest istnienie szerszego zbioru nazw, określanych jako nowsze, podlegających normalizacji i standaryzacji poprzez umieszczenie w publikacji o charakterze leksykograficznym (słowniku) w języku słoweńskim w porównaniu z językiem polskim.

Wykaz skrótów

- ISJP – Bańko M. (red.), 2014–, *Inny słownik języka polskiego*, wyd. 2, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- NB – *Nova beseda* – korpus języka słoweńskiego, http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html (dostęp 6.03.2020).
- SNB – Končar Bizjak A., Snoj M. (red.), 2012, *Slovar novejšega besedja slovenskega jezika*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- SSKJ – Bajec A. (red.), *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, <http://www.fran.si> (dostęp 6.03.2020).
- USJP – Dubisz S. (red.), 2003, *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- W – Waszakowa K., 2005, *Przejawy internacjonalizacji w słowotwórstwie współczesnej polszczyzny*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- WO – Sobol E. (red.), 1997, *Słownik wyrazów obcych*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- WSJP – Żmigrodzki P. (red.), *Wielki słownik języka polskiego*, Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN, <https://www.wsjp.pl/> (dostęp 6.03.2020).

Literatura

- Bajerowa I., 1980, *Wpływ techniki na ewolucję języka polskiego*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Bajerowa I., 2000, *Tendencja do normalizacji jako główny czynnik rozwojowy polskiego języka ogólnego*, w: K. Rymut, W. Rzepka (red.), *Studia historycznojęzykowe III. Rozwój polskiego systemu językowego*, Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN, s. 9–14.
- Bizjak Končar A., 2012, *Uvod*, w: A. Bizjak Končar, M. Snoj (red.), *Slovar novejšega besedja slovenskega jezika*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, s. 9–11.
- Bralczyk J., 2007, *Nowe słowa*, Warszawa: Hachette.
- Dunin-Dudkowska A., 2013, *Zapożyczenia angielskie w języku polskim ostatniego siedemdziesięciolecia*, w: A. Dunin-Dudkowska, A. Małycka (red.), *70 lat współczesnej polszczyzny. Zjawiska, procesy, tendencje. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Janowi Mazurowi*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 191–204.
- Kern B., 2016, *Wpływy obcojęzyczne na współczesny język słoweński*, „Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego” 62, s. 39–48.

- Małyśka A., 2013, *Zjawisko neosemantyzacji we współczesnym języku polskim*, w: A. Dunin-Dudkowska, A. Małyśka, (red.), *70 lat współczesnej polszczyzny. Zjawiska, procesy, tendencje. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Janowi Mazurowi*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 165–189.
- Ostrómecka-Frączak B., 2016, *Dokąd zmierza polszczyzna?*, „Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego” 62, s. 81–89.
- Rejter A., 2018, *Instrumentarium współczesnej lingwistyki wobec przemian polszczyzny ostatniego stulecia*, „Roczniki Humanistyczne” 66, z. 6, s. 163–176. <http://dx.doi.org/10.18290/rh.2018.66.6-9>
- Snoj M., 2012, *Predgovor*, w: A. Bizjak Končar, M. Snoj (red.), *Slovar novejšega besedja slovenskega jezika*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, s. 7.
- Stopar A., Ilc G., 2019, *Stilistična (ne)zaznamovanost moških in ženskih poimenovalnih parov za poklice v angleščini in slovenščini*, „Slavistična revija” 67, z. 2, s. 369–382.
- Stramljč Breznik I., 2008, *Prevzete leksemske prvine in njihova besedotvorna zmožnost v slovenščini*, „Slavistična revija” 56, s. 149–160.
- Stramljč Breznik I., 2013, *Samostalniška leksika z ekspresivnimi kvalifikatorji v Slovarju novejšega besedja*, w: A. Žele (red.), *Obdobja 32: Družbena funkcijskost jezika (vidiki, merila, opredelitve)*, Ljubljana: Univerza v Ljubljani Filozofska fakulteta, s. 409–416.
- Stramljč Breznik I., 2018, *Univerbizacija (poenobesedenje) v slovenskem besedotvornem sistemu*, „Slavistična revija” 66, z. 3, s. 369–382.
- Strawińska A.B., 2018, *Uwagi o kondycji dwudziestopierwszowiecznej polszczyzny z perspektywy procesów globalizacyjnych*, „Roczniki Humanistyczne” 66, z. 6, s. 197–215. <http://dx.doi.org/10.18290/rh.2018.66.6-11>
- Šabec N., 2013, *Slovensko-angleški jezikovni stiki*, w: M. Jesenšek (red.), *Slovenski jezik v stiku evropskega podonavskega in alpskega prostora*, Bielsko-Biała, Budapest, Kansas, Maribor, Praha: Zora, s. 93.
- Štumberger S., 2015, *Leksikološka opredelitev novejših leksike in terminološka raba v slovenskem jezikoslovju*, „Slavistična revija” 63, z. 2, s. 249–259.
- Štumberger S., 2019, *Slovarska obravnava samostalnikov za poimenovanje oseb*, „Slavistična revija” 67, z. 2, s. 203–211.
- Vidovič Muha A., 2018, *Slovensko skladenjsko besedotvorje*, Ljubljana: Univerza v Ljubljani Filozofska fakulteta.
- Vidovič Muha A., 2019, *Spol – jezikovni sistem in ideologija*, „Slavistična revija” 67, z. 2, s. 127–137.
- Vidovič Muha A., 2000, *Slovensko leksikalno pomenoslovje. Govorica slovarja*, Ljubljana: Znanstveni Inštitut Filozofske fakultete.
- Walczak B., 2003, *Tendencje nominacyjne polszczyzny przelomu wieków*, w: S. Gajda, A. Muha Vidovič (red.), *Współczesna polska i słoweńska sytuacja językowa, Sodobni jezikovni položaj na Poljskem in v Sloveniji*, Opole: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej, Univerza v Ljubljani – Filozofska fakulteta, s. 87–97.
- Waszakowa K., 2005, *Przejawy internacjonalizacji w słowotwórstwie współczesnej polszczyzny*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.

- Wtorkowska M., 2006, *Kilka uwag o starszym i najnowszym słoweńskim słownictwie potocznym*, „Południowoślowiańskie Zeszyty Naukowe” 3, s. 95–106.
- Wtorkowska M., 2009, *Uniwerbizacja w języku słoweńskim*, „Riječ” 15, z. 2, s. 151–161.
- Wtorkowska M., 2011, *Wybrane procesy uniwerbizacji w języku polskim i słoweńskim (na przykładzie derywacji paradygmatycznej)*, „Południowoślowiańskie Zeszyty Naukowe” 8, s. 27–38.
- Wtorkowska M., 2014, *Mamilaš, veganec, biseksualka, krišnovec, all inclusive*, czyli o Słowniku nowszego słownictwa języka słoweńskiego, w: B. Grochala, E. Pałuszynska (red.), *Teksty, podteksty i konteksty: o współczesnej polszczyźnie i jej kontaktach z innymi językami słowiańskimi: tom jubileuszowy dedykowany profesor Bożenie Ostromęckiej-Frączak*, Łódź: Leksem, s. 151–162.
- Zatorska A., 2016, *Czasowniki w nowszej leksyce słoweńskiej*, „Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego” 62, s. 229–239.
- Žele A., 2004, *Aktualizacijsko širjenje/ožjenje pomena ustaljenega besedja kot odraz besedilne različnofunkcijskosti*, w: E. Križnik (red.), *Obdobja 22: Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem. Členitev jezikovne resničnosti*, Ljubljana: Univerza v Ljubljani Filozofska fakulteta, s. 133–148.
- Žele A., 2009, *Enojezični slovarji – sledenje pomenskosti besed oz. kaj in kako pravi raba*, w: M. Stabej (red.), *Obdobja 28: Infrastruktura slovenščine in slovenistike*, Ljubljana: Univerza v Ljubljani Filozofska fakulteta, s. 457–461.
- Žele A., 2013, *Odras družbenega delovanja jezika v razmerju besedotvorje – besedilnotvorje*, w: A. Žele (red.), *Obdobja 32: Družbena funkcijskost jezika (vidiki, merila, opredelitve)*, Ljubljana: Univerza v Ljubljani Filozofska fakulteta, s. 503–509.

Agnieszka Zatorska

Modernity in the lexicon – dictionary entry as a manifestation of normalization *The newer Slovene lexicon – Slovar novejšega besedja slovenskega jezika 2012*

Summary. The aim of the paper is the presentation of the newer Slovene nouns (600) referring to people (mostly *nomina agentis*, *nomina attributiva*). The Slovene data from the mentioned dictionary was compared with the content of the Polish dictionaries. The conducted analysis confirms the differences between the Polish and the Slovene data. A tendency for semantic condensation and derivative potential were observed in the Slovene material. Equivalents of such Slovene words as: *adrenalinec*, *agresivec*, *barbika*, *čokoholik*, *predzakonec*, *prestižnež*, *piarovka*, *piknikar*, *savnar* are not confirmed in the Polish dictionaries. According to the author the Slovene data reveals a tendency for standardization and normalization.

Keywords: Slovene language, Polish language, new vocabulary, noun, loan words, lexicology, lexicography